

εις γενναίας επιδόσεις κατά τὰ προγονικά ὑποδείγματα. Δείγματος χάριν παραθέτω ἓνα παράγγελμα τοῦ Leopardi νὰ στηριχθῶμεν εἰς τὸ μέγα παρελθόν:

*Ξυπνήστε τοὺς νεκρούς, ἀφοῦ οἱ ζωντανοὶ κοιμοῦνται.
Ὅπλιστε τὶς σβησμένες γλώσσες τῶν παλαιῶν ἡρώων,
γιὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ζωὴ ἢ σαπισμένη ἐποχὴ μας
καὶ νὰ τραπῇ εἰς ἀξίες πράξεις ἢ νὰ ἐντραπῇ.*

Τὸ ἐπιγραμματικῶς διατυπωμένον σύντομον περιεχόμενον τοῦ βιβλίου μὲ τὴν συνεργασίαν τῶν ὑπερόχων προσωπογραφιῶν προκαλεῖ πνευματικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἔξαρσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Ἰω. Κ. Προμπονᾶ, Τὰ Ὀμηρικὰ Ἔπη καὶ τὸ Νεοελληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι, τόμ. Β' (Ἑρμηνευτικὸ ὑπόμνημα) 1989, σελ. 243.

Ὁ παρῶν β' τόμος, ὁμώνυμος τοῦ πρώτου, τοῦ 1987, ἀποτελεῖ ὡς καὶ ὁ ὑπότιτλος ἐξηγεῖ, ἀπλοῦν ἐρμηνευτικὸν ὑπόμνημα πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς διδασκαλίας τῶν φοιτητῶν. Ἦδη ὁ α' τόμος, οὐτινος ἐγένετο παρουσίασις ἐν τῷ περιοδικῷ, τόμ. 39 (1987), σελ. 237-241, ἀπετέλεσε μνημειώδη ἐργασίαν πολύμοχθον, ἀποδεικνύουσαν ἀφ' ἑαυτῆς εἰς τὸν φιλόλογον ἀναγνώστην πόσον ἡ ποίησις τοῦ Ὀμήρου ζῆ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἀνὰ τοὺς αἰῶνας εἰς τὸν νουν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐκφράζουσα τὰς αὐτὰς σκέψεις καὶ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, συχνότατα μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις καὶ μὲ ρυθμὸν συγγενῆ. Τὸ ἔργον τοῦ Προμπονᾶ ἀποδεικνύει εἰς τὸν τομέα τῆς δημοτικῆς ποιήσεως αὐτὸ ποῦ ἀπέδειξεν εἰς τὸν τομέα τῶν παραδόσεων ὁ Ν. Γ. Πολίτης, ὅτι δηλ. οἱ Ἕλληνες ἀνὰ πάντας τοὺς αἰῶνας μέχρι σήμερον συνεχῶς διατηροῦν τὸν αὐτὸν τρόπον θεωρήσεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου, τὸν ὅποιον διατυπώνουν εἰς λόγον πεζὸν ἢ ἔμμετρον δι' ὁμοίων ἢ παραπλησίων γλωσσικῶν καὶ ποιητικῶν μέσων. Ὁ τρόπος δ' αὐτὸς εἶναι καθολικὸς τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀποδεικνύει ὁ τόπος καταγωγῆς τῶν ποιητικῶν συλλογῶν ἀπὸ Πόντου, Μ. Ἀσίας, Θράκης, Μακεδονίας, Ἠπείρου, μέχρι Κρήτης, Κύπρου, Δωδεκανήσου καὶ Αἰγαίου καὶ μαρτυρεῖ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς ἐθνικῆς ἑλληνοτρόπου νοοτροπίας, τῆς ἐθνικῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ φεῦ, καὶ τῶν ὀλεθρίων ἐθνικῶν ἐλαττωμάτων, τῶν ὁποίων δυστυχῶς δὲν καταρθώσαμεν νὰ ἀπαλλαγῶμεν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον.

Ὁ παρῶν β' τόμος ἀπαρτίζεται ἐκ δύο τμημάτων, εἰς τὸ α' τῶν ὁποίων ἔχουν ἐπιλεγῆ ἐκ τοῦ ἀφθονωτάτου ὕλικου τοῦ α' τόμου 30 ἐκφράσεις κοινὰ εἰς τε τὰ Ὀμηρ. Ἔπη καὶ εἰς τὸ ΝΕ Δημ. τραγούδι. Ἐδῶ καθοδηγοῦνται οἱ φοιτηταὶ εἰς παραβολὴν καὶ σύγκρισιν ποικίλης φύσεως, μοτίβων, λεκτικῆς μορφῆς, ρυθμοῦ, ἐνοιῶν καὶ εἰς ἀναγνώρισιν μεταξὺ τῶν διαφορῶν παραλλαγῶν τῶν ποικίλων σχέσεων κατὰ τοὺς κανόνας μιᾶς ἀρτίας καθοδηγήσεως. Εἰς τὸ β' τμημα ἐπιλέγονται δέκα θεματικὰ στοιχεῖα κοινὰ εἰς τὰ ἔπη καὶ εἰς τὸ δημοτικὸ τραγούδι, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀναλύονται τὰ πολυποικίλα γνωρίσματα καὶ ἐρευνῶνται φιλολογικῶς μετὰ παρακολουθήσεως αὐτῶν εἰς ἀνάλογα ποιήματα ξένων λαῶν. Ἐν παραρτήματι παρατίθενται τρεῖς φοιτητικαὶ ἐργασίαι σχετικαὶ πρὸς σύγκρισιν θεματικῶν στοιχείων, ἐκλεγείσαι ἐκ 400 ὁμοίων ἐκπονηθεισῶν ὑπὸ τῶν φοιτητῶν. Καὶ ἀκριβῶς ἐκ τῶν ἐργασιῶν τούτων καταφαίνεται πόσον οἱ

φοιτηται ἔχουν ἀσκηθῆ εἰς τὴν παρατήρησιν, ἀνάλυσιν καὶ κατανόησιν τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς σκέψεώς του, πρᾶγμα ποῦ ἀποτελεῖ καὶ τὴν βάσιν τοῦ ἔργου τοῦ φιλολόγου.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Ἄθ. Ι. Ἀντωνίου, Δωδώνη, ἀνέκδοτη ἐπιγραφή, Ἀθήνα 1988, σελ. 220, φωτοτυπημένη ἔκδοσις.

Ὁ πυρὴν τῆς μελέτης αὐτῆς εἶναι μία Ἀνακοίνωσις τοῦ συγγραφέως εἰς τὸ 8ον Συνέδριον Ἐπιγραφικῆς ἐν Ἀθήναις 2-9 X 1982 ἀφορῶσα εἰς ἐπιγραφὴν χαραγμένην ἐπὶ μολυβδίνου ἐλάσματος διαστάσεων cm 0,25/0,15μ×0,08×0,035/0,01. Ἡ ἐπιγραφή αὐτὴ εὐρέθη εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Δωδώνης.

Τὴν ἐκ τοῦ χρόνου ἐφθαρμένην καὶ δυσανάγνωστον ἐπιγραφὴν ταύτην ὁ συγγραφεὺς κατάρθωσε νὰ τὴν ἀναγνώσῃ, νὰ τὴν ἀντιγράψῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ τὰ ὀνόματα τοῦ περιεχομένου της, εἶτα δὲ νὰ τὴν τοποθετήσῃ ἱστορικῶς. Περαιτέρω κατάρθωσε νὰ διερευνηθῇ τὸ ἀκροφωνητικὸν σύστημα ἀριθμῆσεως καὶ νὰ ἀποκρυπτογραφηθῇ ἄγνωστα μέχρι σήμερον νομισματικὰ σύμβολα. Τέλος ὁ σ. ἐπιχείρησε τὸν σχολιασμὸν τοῦ τρόπου χαράξεως καὶ τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων, τοῦ τρόπου ἀριθμῆσεως καὶ τῶν χρησιμοποιουμένων ἀριθμητικῶν συμβόλων ἐπίσης τὴν συσχέτισιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπιγραφῆς πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ τέλος τὴν γλωσσικὴν διερεύνησιν τῶν ὀνομάτων καὶ ἀπόπειραν συσχετισμοῦ αὐτῶν πρὸς ὀνόματα ἢ ρίζας ὀνομάτων Μυκηναϊκῶν πινακίδων ἐπὶ τῷ τέλει τῆς συνθέσεως μιᾶς προσωπογραφίας τῶν τοπικῶν ὀνομάτων.

Ὁ πυρὴν τῆς δεκαλέπτου ἀνακοινώσεως ἔχει πλουτισθῆ εἰς τὸ βιβλίον μὲ ἀτέρμονα κεφάλαια ἐπιμόνου καὶ ἐπιμελοῦς καὶ ἀγχίνου διερευνησεῶς ἀρχαιολογικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐπικουρουμένης καὶ διὰ στατιστικῶν ὑπολογισμῶν διὰ πινάκων συγκριτικῶν καὶ μὴ, ὀνομάτων καὶ συμβόλων εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἱστορικότητος. Ἰδιαιτέρως ἀπασχολεῖ τὸν σ. εἰς ξεχωριστὸν κεφάλαιον ἢ σκοτεινὴ σημασία τοῦ ὄρου «κεφάλωμα τῶν πάντων», τὴν ὁποίαν ἐρμηνεύει μὲν ὀρθῶς, δὲν κατανοεῖ ὅμως τὴν βαθυτέραν της ἔννοιαν. Νομίζω ὅτι τὴν ἐρμηνείαν της τὴν δίδει ἢ ἐκ τῆς Παπυρολογίας πείρα. Ἡ πρόσθεσις τῶν ἀριθμῶν ἐγένετο, ὅπως καὶ σήμερον εἰς τὰ σχολεῖα εἰς κάθετον ἄθροισιν τῶν προσθετέων ἀριθμῶν, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι σήμερον τὸ ἄθροισμα τὸ γράφομεν κάτω, ἐνῶ οἱ παλαιοὶ ἐλογάριαζαν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἀνέγραφον τὸ ἄθροισμα εἰς τὴν ὑπερκειμένην θέσιν, τὴν κεφαλὴν τῆς στήλης, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἄθροισμα τὸ ἔλεγαν κεφάλαιον, οἱ δὲ Γερμανοὶ πιστῶς μεταφράζοντες: Hauptsumme (Preisigke).

Ἡ ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὴν ἀφάνειαν καὶ τὴν σκωρίαν καὶ τὴν λήθην ἀπερριμμένη μολυβδίνη πλάξ τῆς Δωδώνης ἤρχισεν ἀπροσδοκῆτως νὰ χρησιμοδοτῆ, ὡς πάλαι τὰ φύλλα τῆς Δωδωναίας δρυός, χάρις εἰς τὴν φιλόπονον ἀφοσίωσιν τοῦ Ἀθ. Ἀντωνίου.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ